

بررسی رابطه میان مدیریت استعداد، سرمایه فکری و رقابت در بازار محصول

* علی حبیبی
** آرزو زیاری

پذیرش: ۹۹/۹/۸

دریافت: ۹۹/۵/۱۷

چکیده

محقق در پژوهش فعلی به بررسی رابطه میان مدیریت استعداد، رقابت در بازار محصول و سرمایه فکری پرداخت. در این مسیر؛ تعداد ۱۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای یک بازه زمانی پنج ساله از ابتدای سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۳۹۷ از طریق نمونه‌گیری سیستماتیک انتخاب و به استخراج داده‌های لازم و آزمون فرضیه‌های تدوین شده پرداخته شد. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بوده و طرح آن از نوع تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی است. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رگرسیون خطی چند متغیره که مبتنی بر داده‌های پانل و ترکیبی از سری‌های مقطعی و زمانی بوده، استفاده شده است که با استفاده از روش‌های آماری و اقتصادسنجی به بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته پرداخت. پس از گذر از مراحل یاد شده؛ این نتیجه حاصل شد که بین مدیریت استعداد و رقابت در بازار محصول؛ ارتباط مثبت و معناداری وجود داشته و بین سرمایه فکری و رقابت در بازار محصول؛ ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: مدیریت استعداد، رقابت در بازار محصول، سرمایه فکری.

مقدمه

رقابت، محوری‌ترین مفهوم نظریه اقتصاد است که در نظریه‌های اقتصاد از واژه رقابت به عنوان ساختار و سازمان ویژه‌ای از بازار یاد می‌شود. اقتصاددانان کلاسیک معتقدند که بهترین مکانیسم هماهنگی و تخصیص منابع، بازار رقابتی است. از دیدگاه اقتصاددانان کلاسیک، خریداران و فروشندگان، قیمت‌پذیرند و با اقدامات خود قادر به تأثیرگذاری بر قیمت نمی‌باشند و به عنوان تخصیص‌دهنده منابع یک اثر مهم بر جای می‌گذارد که موجب نزدیکی قیمت‌های بازار به قیمت‌های طبیعی (قیمت‌های رقابتی) می‌شود. رقابت در طی زمان با دو مرحله مواجه است اول اینکه رقابت در هر بخش باعث برابری قیمت‌های بازار با هزینه‌های تولید می‌شود و بین بخش‌های مختلف ساختار هزینه‌ها را شکل می‌دهد که در آخر نرخ سود در تمامی بخش‌ها یکسان هستند و مرکز ثقل نظام (قیمت طبیعی) گردد (خداداد کاشی، ۱۳۸۸).

امروزه سازمان‌ها بخوبی دریافته‌اند که به منظور موفقیت در اقتصاد پیچیده جهانی و نیز ماندگاری در محیط رقابتی کسب‌وکار، به داشتن بهترین استعدادها نیاز دارند. همزمان با درک نیاز به استخدام، توسعه و نگهداشت استعدادها، سازمان‌ها دریافته‌اند که استعدادها منابعی بحرانی هستند که برای دستیابی به بهترین نتیجه‌ها نیازمند مدیریت می‌باشند. در گذشته دهه‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰ مدیریت استعداد به عنوان یک مسئولیت جنبی به دپارتمان پرسنلی محول شده بود، در حالی که امروزه مدیریت استعداد به عنوان یک وظیفه سازمانی که مسئولیت آن به عهده تمام دپارتمان‌هاست، بسیار جدی‌تر مورد نظر قرار گرفته است (رضایی و عبانژاد، ۱۳۹۰).

در سازمان‌ها و شرکت‌های پیشروی امروزی، سهم دانش نسبت به سایر منابع روز به روز در حال افزایش بوده؛ بطوریکه امروزه تداوم فعالیت و سودآوری اکثر سازمان‌ها و شرکت‌ها وابسته به دانش است. بنابراین هر چقدر سازمان‌ها و شرکت‌ها به لحاظ دارایی‌های نامشهود و سرمایه فکری غنی باشند، بهتر و سریع‌تر می‌توانند به سطوح بالای رشد و توسعه دست یابند. چالش عمده در این زمینه، مفهوم‌سازی، درک و ارزیابی سرمایه فکری در جهت مدیریت استعداد کارمندان است. مدیریت استعداد به سازمان‌ها کمک می‌کند تا بتوانند

توانمندی‌ها و قابلیت‌های خود را به منظور دستیابی به اقتصاد دانش محور شناسایی و مورد استفاده قرار دهند (شجاعی و همکاران، ۱۳۸۹).

با توجه به گذر جوامع از عصر صنعت و عصر اطلاعات، اهمیت سرمایه‌های فکری در جهت مدیریت بهتر استعداد نیز در دنیای تجارت بیشتر شده است. در طول عصر صنعت، بهای تمام شده دارایی‌ها، کارخانه‌ها و تجهیزات و مواد خام بود که برای موفقیت یک تجارت لازم بود اما در عصر اطلاعات این استفاده مؤثر از سرمایه‌های فکری است که معمولاً در موفقیت یا شکست یک مجموعه مؤثر است. این موضوع تا به آنجا پیش رفته است که بحار دواج^۱ (۱۹۹۷) در مقاله‌ها و نظرهای خود، ارزشمندترین و مهم‌ترین منابع یک شرکت را سرمایه‌های فکری و مدیریت استعداد می‌داند. به نظر وی دارایی‌های مشهود می‌توانند به راحتی کپی‌برداری شوند یا در یک بازار آزاد خریداری گردند. بنابراین آنها نمی‌توانند دارایی‌های استراتژیک یک شرکت باشند و مزیت‌های رقابتی برای آن شرکت ایجاد کنند. برعکس سرمایه‌های فکری به صورت داخلی ایجاد می‌شوند و در مهارت‌ها و تجارب کارکنان شرکت نهفته‌اند. بخاطر ویژگی‌های خاص این دارایی‌ها نیز منابع فکری شرکت حالت انحصاری و یگانه دارند و قابل کپی‌برداری و تقلید نیستند و به این دلیل برای شرکت ارزشمند هستند و می‌توانند مزیت‌های رقابتی برای شرکت ایجاد کرده و استعداد مجموعه کارکنان را به نحو بهتری مدیریت کنند (لیو^۲، ۲۰۱۷).

از این رو محقق در پژوهش حاضر؛ بدنبال پاسخی برای این سؤال خواهد بود که آیا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ رابطه معناداری میان مدیریت استعداد، رقابت در بازار محصول و سرمایه فکری وجود دارد یا خیر؟ (صفائی، ۱۳۹۵) به بررسی تاثیر مدیریت استعداد بر شایسته‌سالاری در گروه شرکت‌های پارس آنلاین پرداخت. نتایج حاصل از بکارگیری آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون بیانگر تاثیر مثبت و معنادار مدیریت استعداد و ابعاد آن- بجز بکارگیری استعداد- بر شایسته‌سالاری بودند. ضمن اینکه در میان ابعاد مدیریت استعداد نیز، نگهداری استعداد به عنوان مهم‌ترین بعد انتخاب شد.

^۱. Liu

^۲. Behardvaj

میان مدیریت استعداد، رقابت در بازار محصول و سرمایه فکری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

(کیونگ تینگ و لین^۲، ۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی عملکرد سرمایه فکری و رابطه آن با عملکرد مالی در شرکت‌های مالزیایی پرداختند. نتایج این پژوهش حاکی از مثبت و معنادار سرمایه فکری بر سود آوری شرکت‌ها بود.

(تسای و همکاران^۳، ۲۰۱۶) به بررسی رابطه رقابت در بازار محصول و مدیریت سود پرداختند. آنان دریافتند که با بهبود ساختار رقابتی بازار، میزان مدیریت سود از طریق دستکاری اقلام واقعی کاهش می‌یابد.

(لیفنگ^۴، ۲۰۱۶) به بررسی رابطه میان رقابت در بازار محصول، هزینه‌های تحقیق و توسعه و بازده سهام پرداختند. آنان دریافتند که بین رقابت در بازار محصول، هزینه‌های تحقیق و توسعه و بازده سهام، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

(جانکیرامان و رادهاکریشنا^۵، ۲۰۱۵) به بررسی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی و رقابت در بازار محصول بر خطای پیش‌بینی سود توسط مدیریت پرداختند. آنان دریافتند که بهبود کیفیت حاکمیت شرکتی و رقابت در بازار محصول، میزان خطای پیش‌بینی سود توسط مدیریت، بصورت معناداری کاهش می‌یابد.

(هاین و همکاران^۶، ۲۰۱۵) به بررسی تأثیر رقابت در بازار محصول و میزان نوآوری پرداختند. آنان دریافتند در شرایط بروز مزیت‌های رقابتی، میزان نوآوری شرکت‌ها نیز بصورت معناداری افزایش می‌یابد.

(داداشی‌نسب و همکاران^۷، ۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی و بازده سهام پرداختند. نتایج پژوهش مذکور، حاکی از تأثیر مثبت و معنی‌دار سرمایه فکری بر عملکرد مالی و بازده سهام بود.

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است که طرح آن از نوع تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی است. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رگرسیون خطی چند متغیره که

(طوروسیان، ۱۳۹۴) به بررسی تأثیر رقابت بازار محصول بر ساختار سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. طور کلی نتایج تخمین‌ها نشان داد که بین ساختار سرمایه شرکت‌ها در صنایع مختلف و نیز بین رقابت بازار محصول شرکت‌ها در بین صنایع مختلف، تفاوت معناداری وجود دارد، که در نتیجه رابطه بین رقابت بازار محصول و ساختار سرمایه بررسی شد که نشان داد بین رقابت بازار محصول و ساختار سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، یک رابطه درجه دو وجود دارد. علاوه بر این، یافته‌های مربوط به هر یک از صنایع نشان داد که تأثیر رقابت بازار محصول بر ساختار سرمایه در صنایع مختلف متفاوت است.

(عبدل‌نژاد، ۱۳۹۴) به بررسی رقابت در بازار محصول و مدیریت سود پرداخت. نتایج بررسی‌ها نشان داد که دستکاری فعالیت‌های واقعی با استفاده از دو معیار سطوح غیرعادی جریان نقد عملیاتی و هزینه‌های غیرعادی تولید، دارای ارتباطی مستقیم و معنادار با رقابت در صنعت است و با هزینه‌های اختیاری غیرعادی، ارتباطی معنادار با رقابت در صنعت ندارد. این در حالی است که رقابت در صنعت، مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی را افزایش می‌دهد.

(مهرعلی، ۱۳۹۴) به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و پاداش‌های مبتنی بر عملکرد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج تحقیق نشان داد که بین رقابت در بازار محصول و پاداش مدیران رابطه معناداری وجود ندارد و نوع ساختار مالکیت نیز تأثیری بر رابطه رقابت در بازار و پاداش مدیران ندارد.

(رنجبرزاده، ۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر افشای اختیاری اطلاعات اجزای سرمایه فکری بر هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج پژوهش وی حاکی از این امر بود که افشای اختیاری اطلاعات اجزای سرمایه فکری بر هزینه سرمایه تأثیر منفی و معناداری دارد.

(لیو^۱، ۲۰۱۷) به بررسی رابطه میان مدیریت استعداد، رقابت در بازار محصول و سرمایه فکری پرداخت. وی دریافت که

^۵. Janakiraman & Radhakrishnan

^۶. Hayn et al

^۷. Dadashinasab et al

^۱. Liu

^۲. Kiung Ting & Lin

^۳. Tesai et al

^۴. Lifang

باشد. - شرکت‌های نمونه در طول دوره بررسی، تغییر سال مالی نداده باشند. - شرکت‌های نمونه جزء بانک‌ها و سایر مؤسسات مالی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری و هلدینگ و لیزینگ نباشد، زیرا نحوه گزارشگری مالی و ماهیت درآمدها و هزینه‌ها در آنها متفاوت است.

یافته‌های تحقیق

جهت سنجش رقابت در بازار محصول از شاخص لرنر تعدیل شده بشرح رابطه زیر استفاده می‌گردد:

$$LI_{IA} = LI_i - \sum_{i=1}^I \omega_i LI_i$$

که در رابطه مذکور:

LI_{IA} : نشان‌دهنده شاخص لرنر تعدیل شده بر مبنای صنعت

LI_i : شاخص لرنر شرکت i

ω_i : نشان‌دهنده نسبت فروش شرکت i به کل فروش صنعت است. به منظور اندازه‌گیری امتیاز مدیریت استعداد، ۵ آیتم تعریف شده و با مراجعه به گزارشات هیأت مدیره بانک‌ها در سال‌های مورد رسیدگی، افشای آن مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت احراز افشای موارد مذکور، عدد یک، و در صورت عدم احراز افشای موارد یاد شده، امتیاز صفر برای شرکت در نظر گرفته می‌شود. امتیاز مدیریت استعداد برای هر شرکت در هر سال، از رابطه زیر محاسبه می‌گردد:

تعداد موارد افشا شده

امتیاز مدیریت استعداد :

تعداد موارد مورد انتظار برای افشا

چک لیست بررسی مدیریت استعداد در نگاره زیر نشان داده شده است.

مبتنی بر داده‌های پانل و ترکیبی از سری‌های مقطعی و زمانی بوده، استفاده شده است که با استفاده از روش‌های آماری و اقتصادسنجی به بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌پردازد. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای استفاده شده و اطلاعات و داده‌های مورد نیاز جهت اثبات فرضیه‌های پژوهش، از طریق مطالعه صورت‌های مالی شرکت‌های موجود در جامعه آماری گردآوری شده و از صورت‌های مالی مندرج در بانک‌های اطلاعاتی و سایت اینترنتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است و برای تحلیل آنها از نرم‌افزارهای اس پی اس نسخه ۲۲ و ایویوز نسخه ۸ استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، با توجه به هدف آن و شرایط اجرای آن، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را شامل می‌شود و با توجه به هدف تعمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش به کلیه شرکت‌های بازار بورس ایران، روش نمونه‌گیری مناسب بر مبنای هدفمند و حذف سیستماتیک می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۳۹۷ به مدت پنج سال می‌باشد. برای دستیابی به نتایج قابل اتکا، شرکت‌هایی که پس از سال ۱۳۹۳ وارد بورس شده یا در طی دوره پژوهش از بورس خارج شده‌اند در جامعه آماری قرار نگرفتند. افزون بر این، برای حصول به نمونه آماری مطلوب از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. لذا، جامعه آماری با استفاده از شرایط و محدودیت‌های ذیل تعدیل شده است: - شرکت‌های نمونه در طی این دوره پنج ساله، عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده باشند. - شرکت‌های نمونه، به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دارای سال مالی منتهی به پایان ۲۹ اسفند باشند. - داده‌های متغیرهای پژوهش برای شرکت‌های نمونه مورد نظر قابل دسترس

جدول ۱: چک لیست بررسی مدیریت استعداد

ردیف	آیتم‌های مربوط به مدیریت استعداد
۱	توجه به پیش‌بینی‌های مبتنی بر استعداد کارکنان
۲	توجه به پیش‌بینی‌های مرتبط با برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر استعداد کارکنان
۳	توجه به راهکارهای جذب کارکنان با استعداد
۴	توجه به راهکارهای حفظ کارکنان با استعداد
۵	توجه به میزان تأثیرپذیری ارزش‌آفرینی شرکت از طریق توجه به استعداد‌های کارکنان

مرحله سوم) تعیین کارایی سرمایه انسانی: کارایی سرمایه انسانی هر شرکت برای هر سال مالی از رابطه زیر محاسبه می‌گردد.

$$VAHU_i = \frac{VA_i}{HU_i}$$

که در این رابطه:

$VAHU_i$: کارایی سرمایه انسانی شرکت i

VA_i : ارزش افزوده شرکت i و

HU_i : کل هزینه حقوق و دستمزد شرکت i می‌باشد.

مرحله چهارم) تعیین کارایی سرمایه ساختاری: برای تعیین کارایی سرمایه ساختاری، ابتدا می‌بایستی سرمایه ساختاری را محاسبه نماییم که از طریق فرمول زیر امکان‌پذیر است:

$$SC_i = VA_i - HU_i$$

که در این رابطه:

SC_i : سرمایه ساختاری شرکت i

VA_i : ارزش افزوده شرکت i و

HU_i : کل هزینه حقوق و دستمزد شرکت i می‌باشد.

پس از محاسبه سرمایه ساختاری، امکان محاسبه ضریب ارزش افزوده سرمایه ساختاری با استفاده از فرمول زیر فراهم می‌گردد:

$$STVA_i = \frac{SC_i}{VA_i}$$

که در این رابطه:

SC_i : سرمایه ساختاری شرکت i

VA_i : ارزش افزوده شرکت i و

$STVA_i$: ضریب ارزش افزوده سرمایه ساختاری شرکت i می‌باشد.

مرحله پنجم) محاسبه ضریب ارزش افزوده سرمایه فکری: با توجه به اینکه سرمایه فکری دارای سه زیر مجموعه سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه مشتری است، لذا می‌توان بیان داشت که محاسبه ضریب ارزش افزوده سرمایه فکری از رابطه زیر امکان‌پذیر است:

$$VAIC_i = VACAI_i + VAHU_i + STVA_i$$

در تحقیق حاضر برای محاسبه ضریب ارزش افزوده سرمایه فکری از مدل (پالیک^۱، ۲۰۰۰) استفاده می‌شود. به عقیده پالیک، بوجود آمدن ارزش بازار مدیون سرمایه بکار گرفته شده و سرمایه فکری است که توسط این دو عنصر مورد استفاده قرار می‌گیرد. محاسبه ضریب ارزش افزوده سرمایه فکری به آسانی صورت می‌گیرد. زیرا بصورت غیر مستقیم، سرمایه فکری حاصل جمع منابع سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه مشتری است.

مدل پالیک دارای ۵ مرحله به شرح زیر است

مرحله اول) محاسبه ارزش افزوده شرکت: ارزش افزوده هر شرکت برای هر سال مالی از رابطه زیر محاسبه می‌گردد.

$$VA_i = \text{Output} - \text{Input}$$

که در این رابطه:

Output: کل درآمد حاصل از فروش کالا و خدمات و

Input: کل هزینه مواد، اجزا و خدمات خریداری شده می‌باشد.

$$VA_i = S_i - (CGS_i + DP_i)$$

که در این رابطه:

VA_i : ارزش افزوده شرکت i

S_i : کل درآمد حاصل از فروش کالا و خدمات ارائه شده شرکت i

CGS_i : بهای تمام شده کالای فروش رفته شرکت i و

DP_i : هزینه استهلاک شرکت i می‌باشد.

مرحله دوم) تعیین کارایی سرمایه بکار گرفته شده: کارایی سرمایه بکار گرفته شده هر شرکت برای هر سال مالی از رابطه زیر محاسبه می‌گردد:

$$VACAI_i = \frac{VA_i}{CE_i}$$

که در این رابطه:

$VACAI_i$: کارایی سرمایه بکار گرفته شده شرکت i

VA_i : ارزش افزوده شرکت i

CE_i : ارزش دفتری دارایی‌های شرکت i که دارایی‌های نامشهود از آن کسر گردیده است.

گزارش زیان

متغیر مذکور بصورت یک متغیر مصنوعی تعریف می‌گردد. بدین صورت که اگر شرکت زیان خالص گزارش کند؛ امتیاز یک و در غیر این صورت؛ امتیاز صفر مبنای محاسبات خواهد بود.

اندازه شرکت

اندازه شرکت عبارت است از لگاریتم طبیعی مانده دارایی‌های شرکت در پایان سال.

رشد شرکت

متغیر مذکور بر اساس رابطه زیر بدست می‌آید.

$$GROWTH = \frac{\text{درآمد سال قبل} - \text{درآمد سال جاری}}{\text{درآمد سال قبل}}$$

اهرم مالی

متغیر مذکور بر اساس رابطه زیر بدست می‌آید.

$$LEV = \frac{\text{کل بدهی‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

ارزیابی مدل پژوهش

مدل ریاضی فرضیه‌های تدوین شده

$$PMCI_t = \beta_0 + \beta_1 TMIt + \beta_2 ICIt + \beta_3 LEVIt + \beta_4 GROWTHIt + \beta_5 SIZEIt + \beta_6 ROAI_t + \beta_7 LOSSIt + \beta_8 CURIt + \epsilon It$$

LOSS: گزارش زیان،

CUR: نسبت جاری می‌باشد.

یافته‌های آماری

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

که در این رابطه:

VAIC_i: ضریب ارزش افزوده سرمایه فکری شرکت i

VACAI_i: کارایی سرمایه بکار گرفته شده شرکت i

VAHUI_i: کارایی سرمایه انسانی شرکت i و

STVAI_i: ضریب ارزش افزوده سرمایه ساختاری شرکت i

می‌باشد.

*متغیرهای کنترلی

نرخ بازده دارایی‌ها

نرخ بازده دارایی‌ها رابطه زیر قابل محاسبه است:

$$ROA = \frac{\text{سود (زیان) خالص}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

نسبت جاری

متغیر مذکور بر اساس رابطه زیر بدست می‌آید.

$$CUR = \frac{\text{دارایی‌های جاری}}{\text{بدهی‌های جاری}}$$

که در رابطه فوق:

PMC: رقابت در بازار محصول،

TM: مدیریت استعداد،

IC: سرمایه فکری،

LEV: اهرم مالی

GROWTH: رشد شرکت،

SIZE: اندازه شرکت،

ROA: نرخ بازده دارایی‌ها،

جدول ۲: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی

مشاهدات	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میانه	میانگین	نماد	متغیر
۵۰۰	۲,۳۳۸	-۱,۰۶۱	۱,۰۶۲	۰,۰۸۵	۰,۳۱۵	۰,۱۲۴	۰,۱۱۹	PMC	رقابت در بازار محصول
۵۰۰	۳,۴۹۵	-۰,۵۰۰	۰,۰۸۶	۰,۲۰۰	۰,۸۰۰	۰,۳۰۰	۰,۴۰۰	TM	مدیریت استعداد
۵۰۰	۲,۴۷۲	۰,۴۲۶	۰,۱۹۵	۴,۷۸۷	۵,۷۳۰	۵,۱۰۶	۵,۰۸۸	IC	سرمایه فکری
۵۰۰	۱,۱۶۲	-۰,۴۰۳	۰,۴۹۰	۰,۱۴۳	۰,۷۱۴	۰,۴۲۹	۰,۴۸۶	LEV	اهرم مالی
۵۰۰	۲,۷۷۰	-۰,۷۱۳	۰,۲۳۴	-۰,۱۲۰	۱,۸۸۸	۰,۶۸۵	۰,۶۵۰	GROWTH	رشد شرکت

اندازه شرکت	SIZE	۱۵,۸۴۵	۱۵,۷۲۹	۲۳,۸۴۶	۱۱,۳۶۸	-۰,۹۰۴	۰,۷۳۰	۴,۱۲۵	۵۰۰
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰,۱۷۲	۰,۱۹۶	۲,۳۱۰	-۰,۰۹۳	۰,۰۲۴	-۰,۸۳۶	۲,۹۵۴	۵۰۰
گزارش زیان	LOSS	۰,۲۴۲	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۰,۰۰۰	۵,۲۶۵	-۲,۲۵۶	-۲,۵۵۷	۵۰۰
نسبت جاری	CUR	۱,۶۰۱	۱,۵۸۳	۳,۹۱۷	-۰,۳۳۳	۰,۱۲۸	۰,۲۱۸	۲,۴۲۰	۵۰۰

بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش: جهت بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش از آزمون جارک - برا استفاده شده و نتایج آزمون مذکور در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره جارک برا	احتمال آماره جارک برا	چولگی	کشیدگی
جملات خطا	RESID	۶۶,۳۸۹	۰,۰۸۹	۰,۹۹۹	۲,۴۷۷

به لحاظ آنکه

مذکور تأیید می‌گردد.

الف: چولگی و کشیدگی متغیرهای مذکور، در بازه بهینه ۳ و ۳- قرار داشته و

بررسی نبود همخطی

نتایج بررسی نبود همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

ب: احتمال آماره جارک - برا، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، می‌توان استناد نمود که نرمال بودن توزیع آماری متغیر

جدول ۴: نتایج بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش

متغیرهای مستقل و کنترلی		آماره‌های همخطی	
نام متغیر	نماد	تلرانس	عامل تورم واریانس (VIF)
مدیریت استعداد	TM	۰,۴۸۶	۲,۰۶۸
سرمایه فکری	IC	۰,۵۵۵	۲,۰۴۵
اهرم مالی	LEV	۰,۴۹۱	۲,۰۳۷
رشد شرکت	GROWTH	۰,۵۵۳	۱,۴۵۷
اندازه شرکت	SIZE	۰,۴۸۵	۲,۰۶۴
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰,۴۹۹	۲,۰۱۱
گزارش زیان	LOSS	۰,۴۸۸	۲,۰۶۶
نسبت جاری	CUR	۰,۵۴۵	۲,۰۱۴

با توجه به آنکه مقدار تلرانس در همه متغیرها، بیشتر از ۰/۲ بوده و مقدار عامل تورم واریانس (VIF) کمتر پنج می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت میان متغیرهای پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون نبود واریانس ناهمسانی

در پژوهش حاضر، برای تشخیص واریانس ناهمسانی از آزمون وایت^۱ استفاده شده و نتایج در جدول زیر بیان شده است.

^۱. White Test

جدول ۵: بررسی واریانس ناهمسانی متغیرهای پژوهش

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
وایت	تمامی فرضیه‌ها	۲,۵۰۰	(۳,۲۱۰)	۰,۰۷۰۶

نتایج به دست آمده حاکی از آن است مقدار احتمال آزمون مذکور، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، لذا حاکی از همسانی واریانس بوده و ملاحظه شد که مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

آزمون چاو و هاسمن

قبل از آزمون فرضیه پژوهش، به انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب پرداخته شده است. در مرحله نخست، با استفاده از آزمون چاو، به انتخاب الگوی داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تابلویی پرداخته شده که نتیجه آزمون مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۶: بررسی نتایج آزمون چاو

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
چاو	تمامی فرضیه‌ها	۵۵,۴۳۲	(۱۶۱,۶۳۷)	۰,۰۰۰۰

طبق داده‌های نگاره فوق، مقدار احتمال آماره آزمون چاو، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا الگوی مناسب برای فرضیه پژوهش، استفاده از روش داده‌های تابلویی می‌باشد. لذا به منظور انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی

تصادفی، جهت انجام رگرسیون داده‌های ترکیبی، از آزمون هاسمن استفاده شده و نتیجه آزمون مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۷: بررسی نتایج آزمون هاسمن

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
هاسمن	تمامی فرضیه‌ها	۵۷,۱۸۴	۱۱	۰,۰۶۱۹

مشخص است که مقدار احتمال آماره آزمون هاسمن بیشتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا استفاده از الگوی تصادفی در برابر الگوی اثرات ثابت در فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌گردد.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

مدل رگرسیونی اثرات تصادفی فرضیه‌های مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۸: مدل رگرسیونی اثرات تصادفی فرضیه‌های پژوهش

متغیرها	آماره‌ها	نماد	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره تی	احتمال آماره تی
جزء ثابت	C	-۰,۰۲۴	-۸,۳۵۴	۰,۰۰۰۰	
مدیریت استعداد	TM	۰,۰۶۳	۱۲,۵۳۳	۰,۰۰۰۰	
سرمایه فکری	IC	۰,۰۰۰۶	۲,۲۱۴	۰,۰۲۷۲	
اهرم مالی	LEV	-۰,۰۰۸	-۱,۷۹۰	۰,۰۷۳۸	

۰,۵۹۳۶	-۰,۵۳۳	-۰,۰۰۱	GROWTH	رشد شرکت
۰,۸۷۹۱	-۰,۱۵۲	-۰,۰۰۲	SIZE	اندازه شرکت
۰,۹۱۰۳	۰,۱۱۲	۰,۰۰۰۳	ROA	نرخ بازده دارایی‌ها
۰,۰۰۰۰	-۵,۵۴۸	-۰,۱۴۵	LOSS	گزارش زیان
۰,۷۵۸۳	-۰,۳۰۷	-۰,۰۰۲	CUR	نسبت جاری
احتمال آماره اف	آماره اف	دوربین واتسون	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین
۰,۰۰۰۰	۱۴,۶۳۹	۲,۱۷۵	۰,۷۴۳	۰,۷۹۸

بر اساس نتایج حاصل از نگاره فوق، محرز می‌گردد که:

* بین مدیریت استعداد و رقابت در بازار محصول؛ ارتباط معناداری وجود دارد. (ضریب رگرسیونی: ۰,۰۶۳ و احتمال آماره تی: ۰,۰۰۰۰). لذا فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد.

* بین سرمایه فکری و رقابت در بازار محصول؛ ارتباط معناداری وجود دارد. (ضریب رگرسیونی: ۰,۰۰۰۶ و احتمال آماره تی: ۰,۰۲۷۲). لذا فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد.

* بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۷۴٪ تغییرات متغیر وابسته، ضمن توجه به تأثیر متغیرهای کنترلی، توسط تغییرات متغیرهای توضیحی که در مدل مذکور پیش بینی شده بود، قابل توضیح است.

* برای بررسی خود همبستگی میان متغیرهای پژوهش از آزمون دوربین - واتسون استفاده شده است که چون مقدار آن (۲,۱۷۵) در بازه بهینه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بیان کننده این مطلب است که همبستگی بین واریانس جملات خطا دارای تأثیرگذاری جدی نبوده؛ دارای استقلال بوده و فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد.

* در نهایت به منظور بررسی معنادار بودن مدل، از آزمون اف استفاده شد و چون احتمال آماره آزمون مذکور (۰,۰۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد، معنادار بودن رگرسیونی برآزش شده تأیید می‌گردد؛ عبارت دیگر؛ کلیت رگرسیون بصورت خطی، قابل اعتماد است.

پیشنهادات برای محققین آتی

* به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد از طریق بالا

بردن سطح مدیریت استعداد، تمهیدات لازم برای بهبود موقعیت رقابتی شرکت را فراهم آورند.

* به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بورس پیشنهاد می‌گردد که ضمن رتبه‌بندی شرکت‌های هدف بر اساس میزان توجه مدیران به مدیریت استعداد؛ در شرکت‌هایی اقدام به فعالیت‌های مالی و سرمایه‌گذاری نمایند که واحد مذکور، از نظر میزان توجه به مدیریت استعداد مدیران در سطح بالایی باشند؛ زیرا در اینگونه واحدها؛ جایگاه رقابتی شرکت در سطح مطلوبی خواهد بود و به تبع این امر؛ انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری موفق و کارآمد؛ محتمل تر خواهد بود.

* به مراجع استانداردگذاری پیشنهاد می‌گردد استانداردهای مشخص، مدون و لازم الاجرای را برای سنجش مدیریت استعداد تدوین نمایند.

* به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد از طریق توجه بیشتر به سرمایه فکری، تمهیدات لازم برای بهبود موقعیت رقابتی شرکت را فراهم آورند.

* به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بورس پیشنهاد می‌گردد که ضمن رتبه‌بندی شرکت‌های هدف بر اساس میزان توجه مدیران به مدیریت سرمایه فکری؛ در شرکت‌هایی اقدام به فعالیت‌های مالی و سرمایه‌گذاری نمایند که واحد مذکور، از نظر میزان توجه به سرمایه فکری در سطح بالایی باشند؛ زیرا در اینگونه واحدها؛ جایگاه رقابتی شرکت در سطح مطلوبی خواهد بود و به تبع این امر؛ انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری موفق و کارآمد؛ محتمل تر خواهد بود.

* به مراجع استانداردگذاری پیشنهاد می‌گردد استانداردهای مشخص، مدون و لازم الاجرای را برای سنجش سرمایه فکری تدوین نمایند.

منابع و مآخذ

- خداداد کاشی، ف. (۱۳۸۸). "دیدگاه‌های مختلف در مورد مفهوم و نظریه رقابت و تطبیق آن با وضعیت رقابت در بخش صنعت ایران"، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، دوره ۱۷، شماره ۵۱، صص. ۲۴-۴۰.
- رضایی، ف. و عبانژاد، ش. (۱۳۹۰). "ارائه الگوی ارزیابی ارزش ایجاد شده برای سهامداران با استفاده از الگوی سرمایه فکری و سود مازاد"، فصل‌نامه چشم‌انداز مدیریت مالی و حسابداری، دوره ۱، شماره ۲، صص. ۹۳-۱۰۹.
- رنجبرزاده، ب. (۱۳۹۴). "تأثیر افشای اختیاری اطلاعات اجزای سرمایه فکری بر هزینه سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان.
- شجاعی، ع.ن.، بیگی، ت. و نظری‌پور، م. (۱۳۸۹). "شناسایی تعاملات بین اجزای سرمایه فکری با استفاده از تکنیک مدل‌یابی معادلات ساختاری در صنعت بانک‌داری ایران"، مجله فراسوی مدیریت، دوره ۱۴، شماره ۱۴، صص. ۱۹-۴۸.
- صفائی، ن. (۱۳۹۵). "بررسی تأثیر مدیریت استعداد بر شایسته‌سالاری در گروه شرکت‌های پارس آنلاین"، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده مدیریت و حسابداری.
- طوروسیان، آ. (۱۳۹۴). "بررسی تأثیر رقابت بازار محصول بر ساختار سرمایه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم اداری و اقتصاد.
- عبدل‌نژاد، س. (۱۳۹۴). "رقابت در بازار محصول و مدیریت سود: به دو روش دستکاری واقعی فعالیت‌ها و اقلام تعهدی اختیاری"، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم اقتصادی.
- مه‌رعلی، ن. (۱۳۹۴). "تأثیر ساختار مالکیت بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و پاداش‌های مبتنی بر عملکرد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- Behardvaj, M. (1997). "Intellectual Capital and firm performance", Working Paper. Available at: www.ssrn.com.
- Dadashinasab, M., Sofian, S., Minaei Behzad, A. & Dadashinasab, A. (2014). "Intellectual Capital Measurement Models: Literature Review of Market Capitalization Methods (MCM)", *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, Vol, 8(7), PP. 921-925.
- Hyun, J.I., Young, J.P. & Janghoon, S. (2015). "Product market competition and the value of innovation: Evidence from US patent data", *Economics Letters*, Vol. 137, PP. 78-82.
- Janakiraman, S. & Radhakrishnan, S. (2015). "Discussion of The Effects of Corporate Governance and Product Market Competition on Analysts' Forecasts: Evidence from the Brazilian Capital Market", *the International Journal of Accounting*, Vol. 50(3), PP. 340-346.

Kiong Ting, I.W. & Lean, H.H. (2017). "Intellectual capital performance of financial institutions in Malaysia", *Journal of intellectual capital*, Vol. 10(4). PP. 588-599.

Lifeng, G. (2016). "Product market competition, R&D investment, and stock returns", *Journal of Financial Economics*, Vol. 119(2), PP. 441-455.

Liu, C.H. (2017). "Creating competitive advantage: Linking perspectives of organization learning, innovation behavior and intellectual capital", *International Journal of Hospitality Management*, Vol. 66, PP. 13-23.

Tsai-Ling, L. & Wen-Chun, L. (2016). "Product market competition and earnings management around open-market repurchase announcements", *International Review of Economics & Finance*, Vol. 44, PP. 187-203.

Investigate the Relationship between Talent Management, Product Market Competition and Intellectual Capital

*** Ali Habibi**

**** Arezoo Ziari**

Abstract

In the present study, the researcher examined the relationship between talent management, product market competition and intellectual capital. In this way; 100 companies listed on the Tehran Stock Exchange were selected for a five-year period from the beginning of 2014 to the end of 2018 through systematic sampling and the necessary data were extracted and the hypotheses developed were tested. The present research method is descriptive-correlational and its design is experimental using post-event approach. In order to test the research hypotheses, multivariate linear regression was used, which was based on panel data and a combination of cross-sectional and temporal series, which used statistical and econometric methods to examine the effect of independent variable on dependent variable. After going through the above steps; it was concluded that between talent management and product market competition; there is a positive and significant relationship between intellectual capital and competition in the product market; there is a positive and significant relationship.

Key Words: Talent Management, Pduct Market Competition, Itellectual Capital.

* Assistant Professor, Department of Accounting, Medical Sciences Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, (Corresponding Author), Email: ali.habibi11@yahoo.com

** Master student of accounting, Safadasht branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran